

# NOVICE

## kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj X.

V sredo 16. junia (ranoletna) 1852.

List 48.

### Nanos.

V sred med Pivko in Ipavo  
Kvišk dviguje se Nanós  
Z jézerletno sivo glavo;  
Domovine je ponós!

Ogleduje Kras, Ipave  
Dol, kjer Krajne kinč leži,  
Pivke travnike, dobrave,  
Se nad Krasam — mil' solzí.

Tukej gor nad stermo steno  
Svet Jeronim se časti,  
Serce tukej oživljeno  
V bližnje gor nebó duhti.

Gor v cerkvici priprosti  
U zavetji svetnih zmot  
Napoji se duh kreposti  
Skor ne more proč od tod!

Vse krog cerkve je samotno,  
Vse je tiho, vse mertvó,  
Ni je ptice, vse tihotno  
Kliče dušo u nebó.

Romarjev nebrojna čeda  
Vsacih Binkštih drugi dan  
Tú se zbira, k nebu gleda,  
Da hladí se dušnih ran.

Sledni zvé u tej tihoti,  
Da nebeški tú je kraj,  
Da prijetno je v samoti,  
Da samota duš je — raj!

J. H.

**Ruprehtovo novo zdravilo**  
zoper čerm ali vrančni prisad (Milzbrand),  
in povabilo zdravnikom in kmetovavcam: naj  
ga poskusijo in skušnje razglasijo.

Dr. Rupreht, zdravnik v Hellstädt-u, je iznajdel zdravilo, katero kot gotovo pomoč hvali zoper tisto živinsko bolezen, ki je pod imenom čerma ali vrančniga prisada (Milzbrand, Anthrax) kot ena nar hujših bolezin sploh znana. — Naglo večidel umori živinčeta, ktere je napadla.

Dr. Rupreht je ponudil Saksonski vladi to zdravilo v poskušnje, in ako se po skušnjah poterdi, naj mu podelí darilo za važno najdbo. Ker pa je vlada rekla, da nima dostojne priložnosti hvaljeniga zdravila obilo poskusiti, se oberne dr. Rupreht sedaj na vse zdravnike in kmetovavce: naj ga poskusijo in potem rečejo, ali je najdba darila vredna ali ne.

Vredništvo živinozdravniškiga časnika „Repertorium der Thierheilkunde, herausgegeben von Prof. E. Hering“, pozna je veliko dobroto gotoviga zdravila zoper hudo in nevarno bolezen, razglasi Ruprehtovo zdravilo, katero zabrani čerm

in tudi začetiga ozdravi, kakor mnogo skušinj poterdi, ki ne morejo prehvaliti čudovite moči Ruprehtoviga zdravila.

Ker v imenovanim časniku tudi glavno vodstvo kmetijske družbe v Bedri prosi: naj bi se povsod razglasilo imenitno zdravilo in zdravniki in kmetovavci povabili, ga poskusiti, ga podamo tudi našim zdravnikom in umnim kmetovavcam z živo prošnjo: naj ga natanjko poskusijo in izid svojih skušinj nam potem naznanijo.

Ker veljá tukaj zdravilo zoper eno nar hujših živinskih bolezin in nadlogiznaji: se moramo te reči pridno lotiti.

To Ruprehtovo zdravilo se imenuje po latinskem lekarskim jeziku

*liquor ammonii coccionellinus*, po našim košenilni salmiakovec. Napravi se pa takole: v 1 libro (funt) apotekarskiga salmiakovca (Salmiakgeist) se dene 1 lot v štopo zmlete košenilie \*); ta zmes naj stoji v dobro zamašeni steklenici skozi 24 ur, potem naj se precedí \*\*).

Ko je živina že za čermam bolna (dajenja jesti, ob mleko pride, se trese, omotična semtertje omahuje, naglo in tesko diha, žilja hitro bije, kri od nje gré itd.) naj se dá tega košenilniga salmiakovca:

teletu po različni starosti do eniga leta 5, 10 ali 20 kaplic, mlajim govedam od 1 do 3 let 20, 30 do 60 kaplic, kravi 40 do 80 kaplic, volu ali biku 60, 80 do 100 kaplic — v 2 ali 3 kozarčkih merzle vode, ki se z imenovanimi kaplicami salmiakovca zmeša in iz steklenice živini v gobec vlije. Ako se živini ne da noter vlti, naj se imenovane kaplice salmiakovca z nekoliko režene moke in vode, kakor v testo, zmešajo in živini na jezik spravijo, da ga požrè.

Ponavlja se pa to zdravilo vsakih 5 ali 10 minut skozi eno ali dvě uri, dokler bolezin ne odjenja; poglavitno znamenje, da bolezin odjenjuje, je: da žilajenja hitra biti, da živina se bolj zdrami itd. Večidel začne bolezin odjenjevati, ko se ji je 3krat ali k večimu 6krat imenovano zdravilo podalo; večidel je že s tem bolezin premagana.

\*) Košenilia (Cochenille) je majhna živalica, ktera posušena posebno lepo in drago rudečo farbo dá.

\*) Apotekarju naj se poda sledeči predpis, kakor ga je dr. Rupreht sam zapisal: »Ein Pfund des offic. Liquor Ammonii caustici (Salmiakgeist) wird mit einem Loth gepulverter Cochenille vermischt, 24 Stunden in einer verschlossenen Flasche hingestellt, und dann die Flüssigkeit filtrirt«. V vsaki apoteki se ta lek po naročilu dobí in ni drag; v Ljubljani veljajo (na priliko v apoteki gosp. Rama-a na velikim tergu blizu mestne hiše) 4 loti košenilniga salmiakovca 20 kraje. Z 4 loti se pa dá že veliko ozdravljati.

Vred.